

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота

Етноспецифіка сприйняття фітонімів української та англійської мов

Нечипоренко Анастасії Юрїївни

студентки групи Па 06-21

факультету германської філології

денної форми здобуття освіти

спеціальності 035 Філологія

Науковий керівник

кандидат філологічних наук,

доцент, професор кафедри **Терехова Д.І.**

Національна шкала зараховано

Кількість балів 89

Оцінка ЄКТС B

Київ – 2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
The Department of English Philology and Philosophy of Language

Course Paper
Ethnospecificity of Perception of Ukrainian and English Phytonyms

Anastasia Nechyporenko

Group Pa 06-21

The Faculty of Germanic Philology and Translation

Full-Time Study

Speciality 035 Philology

Research Adviser

Assoc. Prof. **Diana Terekhova**

PhD (Linguistics)

Kyiv – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІТОНІМІВ.....	6
1.1 Визначення фітонімів та аспекти їх вивчення в лінгвістиці.....	6
1.2 Фразеологізми як засіб реалізації етнокультурної специфіки.....	7
1.3 Особливості сприйняття фітонімів у різних культурах.....	11
Висновки до розділу 1.....	12
РОЗДІЛ 2 ЕТНОСПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФІТОНІМІВ У ФРАЗЕОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ.....	14
2.1 Характеристика фразеологізмів з фітонімами в українській мові.....	14
2.1.1 Огляд українських фітонімів та їх роль у мові.....	14
2.1.2 Вивчення фітонімів у контексті українських традицій та культури.....	15
2.2 Характеристика фразеологізмів з фітонімами в англійській мові.....	19
2.2.1 Огляд англійських фітонімів та їх мовно-культурний контекст.....	19
2.2.2 Вивчення використання фітонімів у фразеологізмах англійської мови.....	20
2.3 Особливості сприйняття фітонімів української та англійської мов представниками двох лінгвокультурних спільнот.....	23
2.4 Спільні риси та відмінності.....	28
Висновки до розділу 2.....	30
ВИСНОВКИ.....	32
SUMMARY.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	35
ДОДАТКИ.....	37

ВСТУП

У сучасному світі дослідження етнокультурних особливостей мовного сприйняття відіграє важливу роль у розвитку міжкультурного спілкування та міжнародних відносин. Однією зі складових культурного спадку є фітоніми, тобто назви рослин. Їх сприйняття та використання в мові свідчить про особливості менталітету та культурного контексту народу.

Зростаючий інтерес до вивчення етнічних особливостей мовного сприйняття відображає загальний тенденції у гуманітарних науках до культурологічного та антропологічного підходу до дослідження мови. В контексті глобалізації та культурного розмаїття, розуміння та вивчення відмінностей у сприйнятті рослинних назв у різних культурах стає важливим для сприяння міжкультурному розумінню та комунікації, що зумовлює **актуальність** курсової роботи.

Наукова новизна роботи полягає у порівняльному аналізі сприйняття фітонімів (назв рослин) в українській та англійській мовах з етнолінгвістичного підходу. Дослідження розглядає, як специфіка культури та етносу впливає на способи найменування рослин у мові, а також на їхнє сприйняття та асоціації в мовному середовищі.

Метою курсової роботи є дослідження етноспецифіки сприйняття фітонімів в українській та англійській лінгвокультурах на прикладі фразеологічних одиниць.

Для досягнення мети роботи необхідно виконати такі **завдання**:

- 1) охарактеризувати поняття фітонімів та їх значення в мові, враховуючи особливості сприйняття рослин у культурі;
- 2) проаналізувати роль фразеологізмів у реалізації етнокультурної специфіки мови;
- 3) вивчити особливості сприйняття фітонімів у різних культурах та визначити їх вплив на мовний образ;

- 4) проаналізувати етноспецифічні особливості фітонімів у фразеології англійської та української мов;
- 5) виявити спільні риси та відмінності у використанні фітонімів у фразеологізмах англійської та української мов.

Об'єктом дослідження є фітоніми.

Предметом дослідження є етноспецифічні особливості українських та англійських фітонімів та їх вплив на мовний образ.

Для проведення дослідження використовувалися різноманітні **методи**. Аналіз та синтез дозволили виявити основні тенденції та закономірності у використанні фітонімів у фразеологічних одиницях обох мов. Описовий метод допоміг детально описати кожен фітонім та його етнокультурний контекст. Метод суцільної вибірки дозволив обрати необхідний корпус текстів для дослідження. Систематизація та зіставлення опрацьованого матеріалу допомогли у виявленні спільних рис та відмінностей у використанні фітонімів.

Практична значущість роботи полягає у розкритті специфіки сприйняття фітонімів української та англійської мови через призму їхнього етнокультурного контексту. Результати роботи можуть бути корисними для лінгвістів, викладачів іноземних мов, а також перекладачів, які вивчають особливості мовного образу та фразеології в різних культурних середовищах.

Структура роботи: складається зі вступу, двох розділів, висновків, резюме, списку використаної літератури, додатків.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІТОНІМІВ

1.1 Визначення фітонімів та аспекти їх вивчення в лінгвістиці

Вивчення фітонімів, як особливого виду лексичних одиниць, відіграє важливу роль у лінгвістичному аналізі та розумінні культурних особливостей мови.

За А. Шормаковою, фітоніми – це слова або фрази, які вживаються для найменування рослин у мові. Вони не лише передають інформацію про конкретні види рослин, а й відображають культурні та історичні аспекти народу через мовленнєву діяльність. Фітоніми мають символічне та культурне значення, яке формується на основі міфів, казок, релігійних текстів та інших елементів культури. Ці лексичні одиниці є важливим об'єктом для лінгвокультурних досліджень, оскільки вони відображають культурний образ світу народу та його сприйняття рослинного світу через призму мови (Shormakova, 2019:610-611).

Л. Жигайло зазначає, що фітоніми можуть мати як міжнародну (латинську), так і національну назву, причому обидва варіанти вважаються рівноправними. Крім того, існують діалектні назви рослин, які не є термінами, але вони також включаються до терміносистеми, оскільки вони допомагають розуміти причини вибору тієї чи іншої назви для рослини (Жигайло, 2019: 7). Таким чином, термінологічний масив фітонімів включає три види найменувань: наукове, загальноприйняте та діалектне. Це свідчить про багатогранність та різноманітність способів номінації рослин у мовній системі, що відображає важливі аспекти взаємодії між людиною та природою. Д. Борис також стверджує, що фітоніми поділяються на дві основні категорії: ядерну, яка включає літературні назви рослин у національних мовах, і периферійну, що охоплює наукові назви рослин латинською мовою, а також загальні або народні назви рослин у національній мові. Останні поділяються на соціолектальні та регіолектальні фітоніми залежно від їх використання в

певних соціальних або регіональних групах (Borys, 2023: 89). Ця класифікація дозволяє краще розуміти, як відбувається використання та сприйняття фітонімів у мовленні, розрізнення між ядерними та периферійними фітонімами також вказує на те, як різні аспекти культури та знання про природу впливають на мовну систему.

Важливо зазначити, що фітоніми відображають об'єктивно існуючу картину світу через відтворення у мові предметного світу людини. Фітоніми відіграють важливу роль у створенні мовного образу та сприйнятті оточуючого середовища, оскільки через них виражаються не лише фізичні характеристики рослин, а й культурні та етнічні особливості народів. Таким чином, фітоніми становлять важливу складову мовної системи, що відображає культурний контекст та відношення до природи кожного народу (Мельник, 2012: 284).

Отже, фітоніми є невід'ємною частиною лексико-семантичної складової мови, відображаючи відношення людини до рослинного світу. Вивчення їхнього значення в мовленнєвій практиці та культурному контексті сприяє глибшому розумінню взаємозв'язку між мовою та культурою, а також дозволяє виявити особливості сприйняття природи в різних мовних середовищах.

1.2 Фразеологізми як засіб реалізації етнокультурної специфіки

Фразеологізми, як окремий шар мови, виступають не лише засобом вираження конкретних ідей, але і відображенням етнокультурної специфіки суспільства.

За М. Кочерганом, фразеологізми в мові відрізняються від вільних словосполучень тим, що вони є стійкими та не творяться в мовленні, а лише відтворюються. Вільні словосполучення формуються на основі окремих слів та відображають їх самостійні значення, тоді як фразеологізми мають своє специфічне, власне значення, яке відрізняється від значень їх складників (Кочерган, 2010: 290).

Згідно з визначеннями М. МакКарті та Ф. О'Делл, фразеологізми є сталими виразами, які мають специфічне значення, що не може бути розкрито або виведено з окремих складових слів (McCathy, 1994: 6). Це означає, що взятий окремо кожний компонент фразеологізму не відображає його справжнього значення, яке може бути зрозумілим лише в контексті цілого вислову. За визначенням Ч. Хокетта, фразеологізм є фразою, значення якої не може бути повністю виведено зі значень його окремих компонентів (Hockett, 1958: 15).

Фразеологізми, згідно з Ю. Драганом, виконують кілька функцій, серед яких важливими є експресивна, оцінна та функція посилення висловлюваного. Експресивна функція полягає у тому, що фразеологізми дозволяють виразити емоції, почуття, або надати висловлюванню особливого забарвлення. Оцінна функція передбачає використання фразеологізмів для вираження авторської оцінки чого-небудь або підкреслення значущості обговорюваного явища. Функція посилення висловлюваного полягає в тому, що фразеологізми додають висловлюванню виразності та сили, роблячи його більш запам'ятовуваним та інтенсивним (Драган, 2017: 51-52).

О. Мельник інтерпретує фразеологізми як специфічний засіб відображення світу через призму культурних концепцій та відношень. Твердження, що фразеологізми фіксують «довготривалий процес розвитку культури народу, фіксує та передає від покоління до покоління культурні настанови та стереотипи», підкреслює важливість цих лінгвістичних одиниць як засобу кодування та передачі культурної інформації від покоління до покоління. Фразеологізми, таким чином, є своєрідним резервуаром знань про людину, її взаємодію з оточуючим світом і є обліковою одиницею, що відображає специфіку культурної еволюції народу (Мельник, 2012: 284).

Фразеологізми типовим об'єктом для досліджень лінгвокультурологічного спрямування, які спрямовані на вивчення національно-мовних картин світу. Згідно з І. Голубовською, мовна картина світу відображає ментальність певного етносу, і фразеологізми в цьому

контексті є ключовим елементом на лексико-семантичному рівні мовної системи (Голубовська, 2009: 98).

М. Брик зазначає, що фразеологізми відображають уявлення та стереотипи національної свідомості, що сформовані у конкретному культурному та історичному контексті. Через вживання фразеологізмів люди виражають свої уявлення, емоції та ставлення до різних аспектів життя, що відображається у мовленні та сприйнятті мови. Лінгвоімагологічний аналіз фразеологізмів дозволяє краще зрозуміти культурні особливості та національні стереотипи, що впливають на мовний образ та комунікативність (Брик, 2020: 33)

Концепти є основними одиницями свідомості, що відображають знання та досвід людини у вигляді «квантів» знання. Через фразеологізми, концепти вербалізуються мовними засобами, надаючи мовленню культурне забарвлення і передаючи істотну частку невербалізованої інформації (Воробйова, 2011: 56). Так, фразеологізми допомагають не лише в передачі мовного образу, а й відтворюють етнокультурні концепти, що робить їх важливим засобом реалізації етнокультурної специфіки в мові

У контексті співвіднесення термінів «значення» та «концепт» виявляється їхня принципова відмінність у рамках структурної та антропологічної мовознавчих парадигм. Порівняння цих термінів може бути не зовсім коректним через їхню відмінність у трактуванні та використанні в лінгвістиці. Однак, у контексті вивчення фразеологізмів як частини мовної системи, розуміння їхньої спрямованості на вираження концептів та етнокультурних особливостей стає ключовим для розуміння мовного образу та культурного контексту (Голубовська, 2011: 31)

Використання фразеологізмів дозволяє демонструвати закріплення концептуальних структур за певними вербальними засобами та актуалізувати їх у тексті. Завдяки фразеологізмам відбувається сприйняття та передача культурних нюансів, стереотипів та цінностей через мовний образ. Однак, важливо враховувати, що аналіз текстового простору повинен бути

комплексним та охоплювати весь контекст тексту для повного розуміння концептуальної природи ключових слів. Підхід до аналізу текстового простору, який базується на декодуванні, розгортанні та актуалізації концептуальних структур, відображає важливість врахування семантичних зв'язків та контексту вивченого матеріалу. Цей метод дозволяє розкрити різноманітні аспекти мовленнєвої діяльності та культурні нюанси через аналіз текстових смислів і значень, що формуються в мікро- та макроконтексті (Шевченко, 2012: 55). Такий підхід дозволяє розкрити багатоконпонентні смислові системи та текстові реалізації концепту, сприяючи глибшому аналізу і розумінню тексту в цілому.

На нашу думку, підхід Н. Павленко до аналізу структури словника, зокрема словникової статті, є корисним в контексті дослідження фразеологізмів. Твердження про те, що словникова стаття є самостійним текстом, здатним передавати інформацію не лише цілісно, але й розчленовано, надає новий погляд на аналіз лексикографічних ресурсів. Це особливо актуально у випадку фітонімів, де етнокультурні аспекти можуть бути закодовані в фразеологічних виразах. Врахування такого підходу до аналізу статей словника дозволяє виявити та розкрити нюанси етнокультурного сприйняття рослинних назв та їх відображення у мовленні (Павленко, 2017: 45).

Отже, фразеологізми виступають не лише як засіб вираження конкретних ідей, але й як спосіб передачі культурних настанов, стереотипів та цінностей певного народу. Вони є важливими елементами мовного образу та сприяють збереженню культурної спадщини через передачу знань та інформації від покоління до покоління. Вивчення фразеологізмів дозволяє глибше розуміти менталітет та культурні особливості народу, що впливає на спосіб сприйняття світу та мовленнєву практику. Це підкреслює важливість дослідження фразеологізмів як ключового аспекту розуміння взаємозв'язку між мовою та культурою.

1.3 Особливості сприйняття фітонімів у різних культурах

Різні національні культури мають власні уявлення про природу, її роль у житті людини та способи взаємодії з нею, що відображається у мовленні та сприйнятті мовних одиниць, що позначають рослини.

Особливості сприйняття фітонімів у різних культурах можуть бути пояснені концептом контекстуальності, який включає знання та уявлення комунікантів про соціокультурні, психологічні та інші характеристики комунікативної ситуації. В контексті розгляду фітонімів це означає, що сприйняття та інтерпретація рослинних назв визначаються не лише мовною системою, а й культурними уявленнями та стереотипами. Динамічність контексту виражається через інтертекстуальні та інтердискурсивні зв'язки, які впливають на сприйняття фітонімів у різних культурах як у сучасному, так і у історичному аспектах (Кравченко, 2014: 81).

Асоціативні зв'язки, що виникають під час сприйняття фітонімів у різних культурах, є результатом суб'єктивного досвіду та контекстуального впливу культурного середовища. Вони відображають історичні, соціокультурні та індивідуальні аспекти, що впливають на спосіб сприйняття та розуміння фітонімів. Ці асоціації формують унікальний мовний образ та відображають культурні особливості кожного народу, його історію та спосіб життя (Засекіна, 2008: 54).

Ступінь актуальності реалій в свідомості народів визначається не лише типовістю та поширеністю денотата, а й національним сприйняттям, оцінкою, ідеологією та культурними цінностями, свідчить про глибокий вплив мовно-культурного контексту на сприйняття природи та її символів. Фітоніми не лише відтворюють ландшафтні особливості, але і виступають як еталони якостей людини та національно-патріотичні символи, що поглиблює їхню роль в формуванні національної ідентичності (Мельник, 2012: 284-285).

В різних культурах назви рослин відіграють роль носіїв символічного змісту за рахунок їхньої багатозначності, образності та згорнутості змісту. Ці

назви активізуються у фітонімах і складають групи символічних конотацій, відображаючи специфіку менталітету та культурні особливості народу (Подолян, 2000: 14). Порівняння англійських та українських назв рослин дозволяє виявити тотожність, схожість або розбіжність у сприйнятті символічного значення фітонімів в різних мовних середовищах (Старостенко, 2019).

Отже, різні культурні традиції, звичаї та вірування можуть впливати на те, яким чином рослини відображаються в мовленні, а також на їхнє використання у фразеологічних одиницях. Дослідження особливостей сприйняття фітонімів у різних культурах є важливим кроком у розумінні культурного різноманіття та взаємозв'язку між мовою та культурою. Такі дослідження допомагають розкрити глибинні аспекти культурної ідентичності та сприяють поглибленню міжкультурного взаєморозуміння.

Висновки до розділу 1

Розділ 1 зосереджується на розгляді фітонімів як важливої частини мовної системи, що відображає культурний контекст і сприйняття рослинного світу через призму мови. Він досліджує значення фітонімів, їх роль у мовленнєвій діяльності та способи їх вивчення в лінгвістиці.

Фітоніми визначаються як слова або фрази, які використовуються для найменування рослин у мові. Вони є не лише засобом передачі інформації про конкретні види рослин, але й відображають культурні та історичні аспекти народу через мовленнєву діяльність. Фітоніми мають символічне та культурне значення, яке формується на основі міфів, казок, релігійних текстів та інших елементів культури. Вони відіграють важливу роль у створенні мовного образу та сприйнятті оточуючого середовища.

Фразеологізми є сталими виразами, що відображають культурні уявлення та стереотипи національної свідомості. Вони дозволяють виразити емоції, оцінки та почуття, а також підкреслити значущість обговорюваного

явища. Фразеологізми виконують кілька функцій, таких як експресивна, оцінна та функція посилення висловлюваного, і відображають культурні особливості та національні стереотипи.

Сприйняття та інтерпретація фітонімів у різних культурах визначаються не лише мовною системою, але й культурними уявленнями та стереотипами. Асоціативні зв'язки, що виникають під час сприйняття фітонімів, відображають історичні, соціокультурні та індивідуальні аспекти, що впливають на спосіб сприйняття та розуміння рослин. Ці асоціації формують унікальний мовний образ та відображають культурні особливості кожного народу.

У цілому, розділ наголошує на важливості вивчення фітонімів як важливого елементу культурної спадщини та способу передачі культурної інформації від покоління до покоління через мову.

РОЗДІЛ 2 ЕТНОСПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФІТОНІМІВ У ФРАЗЕОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

2.1 Характеристика фразеологізмів з фітонімами в українській мові

2.1.1 Огляд українських фітонімів та їх роль у мові

Фітоніми є складовою частиною лексичної системи мови та відображають багатий світ рослинного царства. Вони класифікуються за багатьма критеріями, зокрема за видами рослин (дерева, квіти, овочі, злаки тощо), за функціональним значенням (їстівні, лікарські, декоративні рослини) та за іншими ознаками.

Українські фітоніми використовуються в різних сферах мовленнєвої діяльності та мають значення як у загальному, так і у спеціалізованому мовленні. Вони використовуються для найменування рослин, опису природи, виконання описових та порівняльних конструкцій, а також у фразеологічних одиницях та виразному мовленні. Фітоніми грають важливу роль у термінології різних галузей науки та техніки, таких як біологія, сільське господарство, медицина тощо.

Фітоніми входять у склад фразеологічних одиниць та приказок, використовуючись для вираження різноманітних концепцій, включаючи символічне, метафоричне та алегоричне сприйняття реальності. Вони можуть мати етноспецифічне значення, відображаючи особливості сприйняття природи та культурних відмінностей. Наприклад:

- 1) дуб – український фітонім, що символізує міцність та довговічність;
- 2) капуста – фітонім, який використовується у фразеологізмах для передачі ідей нещадного винищення або шматування;
- 3) морква – фітонім, що асоціюється з простотою та неприязною атмосферою в сім'ї або серед близьких людей;

4) квіточка (квітка) – фітонім, який може використовуватися для вираження ідеї чогось дуже гарного або надзвичайного.

Узагальнюючи, українські фітоніми відіграють важливу роль у лексичній системі мови, використовуючись як для найменування рослин, так і для виразного мовлення та фразеології. Вони відображають багатий світ природи та культурні особливості українського народу, а також мають значення у науковій та науково-технічній сферах.

2.1.2 Вивчення фітонімів у контексті українських традицій та культури

Фітоніми в українській мові відіграють значну роль у формуванні мовно-культурного образу, відображаючи відношення українського народу до природи, рослинного світу та навколишнього середовища. Нижче буде продемонстровано етноспецифічні особливості фітонімів в українських фразеологізмах.

Українські фразеологізми, що позначають крупи та бобові, мають глибокі етноспецифічні особливості, що відображають відношення українського народу до природи та власних традицій. Наприклад, фразеологізм «потовкти на пшоно» є іронічним висловом, що позначає руйнувати або розбивати щось, при цьому використовуючи пшоно як предмет для млинців, що відображає культурну особливість української кухні та традицій. Також фразеологізм «горох з капустою» є жартівливим висловом, що означає щось невпорядковане або незрозуміле, відображаючи український народний гумор та підходи до вирішення складних ситуацій. Далі запропоновані інші фітоніми цієї групи:

1) *«Нехай (хай) буде гречка»* – це фразеологізм, який використовується для вираження згоди або погодження з чимось, що наводиться в контексті. Українська кухня традиційно включає гречку в їжу, тому вживання цього фразеологізму вказує на прийняття або погодження з чимось, як з природною або очевидною річчю.

2) «Як з гречки лико» – цей фразеологізм вживається для опису чогось поганого або нікчемного. Гречка, яка необроблена, може бути сухою та неприємною на смак, тому порівняння з гречкою виражає негативне ставлення до об'єкта порівняння.

3) «Як (мов, ніби і т.ін.) [той] горох при дорозі» – цей фразеологізм вказує на щось безцеремонне чи безпорадне. Горох як культурна страва має складну структуру та може бути легко розбитий або розтщений, що відображає нездатність до виконання чогось конкретного чи ефективного.

4) «Лізти в чужий горох» – цей фразеологізм використовується для опису втручання в особисті справи іншої людини. Горох тут символізує особисті справи, а втручання в них вважається безцеремонним та неприйнятним.

5) «Як (мов, ніби і т.ін.) об стіну (об стінку) горохом» – цей фразеологізм описує безрезультатні дії або невідповідність реакції на щось. Горох, що кидається об стіну, не має ніякого впливу на неї, що символізує марноспрямовані зусилля чи безрезультатні дії.

В аналізі цих прикладів фразеологізмів відображається глибоке укорінення культурних та традиційних цінностей українського народу, а також способи вираження іронії, сарказму та гумору, які є характерними рисами української мови та культури.

Українські фразеологізми, що мають у своїй структурі назви дерев та кущів, відображають особливості сприйняття дерев та кущів українцями. Фразеологічні вирази з деревами, такими як «да́ти дуба», «не з дуба впа́сти», та «як ду́рень (дурні́й) з дуба (з пéчі)», використовують дуб як символ міцності та довговічності. Вони передають негативне конотації з певним відтінком зневаги чи сарказму. У той час, фразеологізми з кущами, наприклад «ховáтися / сховáтися в кущі́ (по куща́х)» та «плюва́ти / наплюва́ти з висо́кого де́рева», асоціюють кущі з укриттям або приховуванням відповідальності, що відображається у способі вживання та інтерпретації фразеологізмів.

Зокрема, фразеологізми, які використовують фітоніми «горіх» (наприклад, «*дати на горіхи кому*» та «*плеті (п'равити) сухо́го (сма́леного) дуба*»), передають ідеї покарання, неправдивості чи марності, використовуючи символи рослин як спосіб передачі цих концепцій. Фразеологізми з фітонімами також можуть відображати важливі моменти української культури та традицій, наприклад, «*Дерево життя*» або «*Дерево пізнання добра і зла*», що посилюють семантику фразеологізмів через асоціації з біблійними та фольклорними образами.

Українські фразеологізми, що мають у своєму складі фітоніми, які позначають дерева та кущі, відображають глибоко укорінені в народі етноспецифічні уявлення про природу, традиції та культуру. Символіка дерев та кущів використовується для передачі низки значень, які відображають відношення українського народу до власної ідентичності, моральних цінностей та способу життя. Такі фразеологізми не лише відображають українську ментальність, а й поглиблюють розуміння культурних традицій та національної ідентичності українців.

Фразеологізм «*як квіточка (квітка)*» використовується для опису чогось дуже гарного або привабливого. Українці часто сприймають квітку як символ краси, ніжності та природної чистоти. Таке сприйняття може бути пов'язане з давніми українськими традиціями та культурними переконаннями, де квітка відіграє важливу роль у різних обрядах та святкуваннях. Тому фразеологізм «як квіточка» відображає етноспецифічне сприйняття краси та привабливості серед українців.

Фразеологізми, у яких використовуються фітоніми на позначення овочів, відображають певні етноспецифічні особливості сприйняття фітонімів в українській культурі. Наприклад, фразеологізм «*Сікти на капусту кого*» передає ідею нещадного винищення або шматування когось, що є типовим для культури, де капуста вважається одним з основних овочів, використовуваним приготуванню страв.

Інший приклад – фразеологізм «*Хáтня мóрква*», який асоціює моркву з простотою та неприязною атмосферою в сім'ї або серед близьких людей. Це етноспецифічне сприйняття може бути пов'язане зі старовинними українськими обрядами та переконаннями, де морква виступає як символ недоцільності або розбрату.

Також варто зазначити фразеологізми, де використовується фітонім «капуста». Наприклад, у висловах «*Сікти на капусту кого*» та «*На капусту, зі сл. бі́ти*» капуста символізує щось велике або надзвичайне, що підкреслюється використанням цього овоча, який українці вживають щодня. Таке використання фітонімів у фразеологізмах є характерним для української мови та культури. Зокрема, фразеологізм «На капусту» передає ідею надзвичайності або дуже, що підкреслюється використанням символу капусти як чогось загального та розповсюдженого.

Інші фразеологізми, як «*Скребти моркву*» та «*На вербі груші*», також відображають специфіку української культури та сприйняття овочів. Вони використовують фітоніми як символи, щоб передати ідею дорікання, лаяння або неправдивості. Таким чином, фразеологізми з овочами в українській мові є не лише мовними засобами, а й важливими елементами культурного коду, що відображають специфіку мислення та уявлень українців.

Отже, українські фітоніми, використовувані в різноманітних фразеологічних одиницях, належать до різних категорій, таких як дерева, квіти, овочі, крупи та злакові. Вивчення цих фітонімів у контексті українських традицій та культури виявляє їхню значущість для формування культурної ідентичності та особливостей мислення українців. Фітоніми, що позначають дерева, такі як «дуб», ілюструють символічне сприйняття природи в українській культурі, де вони використовуються для передачі значень міцності, довговічності, а також вічності життя та різноманітних життєвих циклів. Крім того, фітоніми, що позначають квіти, такі як «квіточка» або «квітка», відображають естетичні та поетичні аспекти української культури, а також найбільші цінності, пов'язані з красою та ніжністю. Овочі, крупи та

злакові фітоніми, які використовуються у фразеології, також відображають значимість цих рослин у кулінарній та побутовій культурі українців, а також їхню роль у формуванні національних традицій та обрядів. Таким чином, вивчення фітонімів у контексті українських традицій та культури дозволяє краще зрозуміти специфіку мислення та уявлень українців, а також їхнє ставлення до природи та її різноманітних проявів.

2.2 Характеристика фразеологізмів з фітонімами в англійській мові

2.2.1 Огляд англійських фітонімів та їх мовно-культурний контекст

Огляд англійських фітонімів та їх мовно-культурний контекст дає можливість зрозуміти різноманітні аспекти, пов'язані з використанням рослинних назв у мові та культурі англословних країн. Фітоніми у англійській мові використовуються не лише для позначення рослин, але і для передачі різноманітних концепцій, ідей, емоцій та відтінків значень, які відображають мовно-культурний контекст англословних народів.

Англійська мова багата на фітоніми, які використовуються для найрізноманітніших цілей, включаючи назви рослин, їх характеристики, властивості та асоціації з культурними образами. Наприклад, слово «*rose*» (троянда) є одним з найпоширеніших фітонімів у англійській мові та має багато значень, включаючи символіку краси, любові, ніжності, а також асоціації з романтикою та поетичними образами. Фітоніми, такі як «*oak*» (дуб), «*apple*» (яблуко), «*cucumber*» (огірок), також мають свої власні унікальні характеристики та символіку, яка відображається в англійській мові та культурі. Наприклад, дуб є символом міцності, стабільності та довговічності в багатьох культурах. В англійській мові фітонім «*oak*» часто використовується для позначення цих позитивних якостей. Огірок в англійській мові може асоціюватися зі свіжістю, прохолодою та легкістю. Яблуко може асоціюватися зі свіжістю, смаком та здоров'ям.

Аналізуючи фітоніми в англійській мові, слід звернути увагу на їх різноманітність та багатогранність використання. Вони можуть виступати як основні слова, так і складові частини фразеологічних виразів, імітативних та просторічних висловів, а також лексичних одиниць. Фітоніми в англійській мові часто мають вікові та історичні асоціації, що додає їм додаткового змісту та значення.

Наприклад, в англійській мові фразеологізми, які використовують фітоніми для позначення дерев, можуть відображати такі цінності, як сила, стабільність та міцність. Наприклад, вираз «*as strong as an oak*» використовується для опису дуже стійкої або міцної людини або речі. Цей фразеологізм заснований на стародавньому віруванні в те, що дуб – це символ міцності та стійкості.

У мовно-культурному контексті англомовних країн також використовуються фразеологізми, які мають в собі фітоніми, позначаючи квіти. Наприклад, у фразеологізмі «*a bed of roses*» використовується квітка троянди для передачі ідеї про комфорт або легкість життя. Цей вираз відображає мовно-культурну уяву про троянду як символ розкішного та приємного середовища.

Крім того, в англійській мові існує багато фразеологізмів, що містять фітоніми, що позначають овочі. Наприклад, фразеологізм «*cool as a cucumber*» (холодний, як огірок) використовується для опису дуже спокійної та невтомної людини, оскільки огірок асоціюється зі спокоєм та холодом. Цей вираз відображає мовно-культурне уявлення про огірок як символ прохолоди та спокою.

Отже, огляд англійських фітонімів та їх мовно-культурного контексту дозволяє зрозуміти значення та використання цих рослинних назв у фразеологізмах, а також виявити їхні мовно-культурні відтінки та асоціації.

2.2.2 Вивчення використання фітонімів у фразеологізмах англійської мови

Вивчення використання фітонімів у фразеологізмах англійської мови також є важливим аспектом аналізу мовних структур та культурного контексту. Розгляд цього аспекту допоможе нам краще зрозуміти не лише лінгвістичні особливості англійської мови, але й культурні та історичні контексти, що її визначають.

В англійській мові фітоніми, що позначають дерева та кущі, використовуються у багатьох фразеологізмах, що відображають різноманітні аспекти культурного сприйняття природи. Наприклад, у фразеологізмі «*a bird in the hand is worth two in the bush*» фраза передає ідею, що маєте віддавати перевагу тому, що вже є в вашій власності, ніж тому, що може статися в майбутньому. Далі, у виразі «*bright-eyed and bushy-tailed*» фраза описує людину, яка є енергійною та готовою діяти. У фразеологізмі «*good wine needs no bush*» фітонім «bush» використовується для підкреслення якостей вина, яке не потребує додаткового рекламування.

Деякі фразеологізми, такі як «*sour grapes*», «*a bad apple*», «*rotten apple*» та «*a snake in the grass*», використовують фітоніми, щоб описати певні якості або характеристики людей. Наприклад, «*sour grapes*» означає негативну реакцію на щось, що не можна отримати, а «*a snake in the grass*» вказує на людину, яка ховає свої негативні наміри під маскою дружби.

Крім того, фразеологізми, такі як «*the grass is always greener (on the other side)*» та «*like an owl in an ivy bush*», використовують фітоніми для передачі ідей про сприйняття реальності та поведінку. Наприклад, «*the grass is always greener (on the other side)*» описує ситуацію, коли люди завжди вважають, що життя інших людей краще, ніж їхнє власне. У свою чергу, «*like an owl in an ivy bush*» описує людину з відсутнім виразом обличчя, що може бути викликано сп'янінням.

Отже, англійські фразеологізми, що використовують фітоніми, відображають різноманітні аспекти культурного сприйняття природи та відображають цінності та переконання, пов'язані з природними об'єктами.

Фітоніми, що позначають овочі, використовуються в англійських фразеологізмах для вираження різноманітних емоцій, властивостей та станів людини. Наприклад, фразеологізм «*as cool as a cucumber*» передає ідею спокою, рівноваги та безтурботності, оскільки огірок асоціюється з приємною свіжістю та холодністю. Цей фразеологізм використовується для опису людини, яка залишається спокійною та зібраною навіть у стресових ситуаціях.

Щодо іншого фразеологізму «*mouse potato*», у якому використовується фітонім «картопля», слід зазначити, що цей термін є інформальним висловом, що описує людину, яка проводить багато часу перед комп'ютером, подібно до «*couch potato*», який використовується для опису особи, що проводить багато часу перед телевізором. Тут «картопля» асоціюється з приємним часом проведення вдома або в інтернеті, що є етноспецифічною особливістю, оскільки в англійських країнах картопля є поширеним овочем і асоціюється зі засидженістю та відпочинком удома.

Англійські фразеологізми, які використовують фітоніми для позначення квітів, відображають певні етноспецифічні особливості сприйняття та асоціацій з різними видами рослин.

Наприклад, фразеологізм «*lily-livered*» використовується для опису людини, яка боїться або має низький рівень сміливості. У британській культурі, лілія асоціюється з чистотою та ніжністю, тому фразеологізм передає ідею слабкості або невпевненості, що є етноспецифічною особливістю сприйняття квітів у цьому контексті.

Фразеологізм «*a bed of roses*» також має свої етноспецифічні відтінки. У англійській мові вираз «*a bed of roses*» використовується для опису легкості або комфорту, але водночас він може вказувати на ідеальні обставини або ситуацію. Це асоціюється з розкішними обставинами або сприятливими умовами, що є етноспецифічною інтерпретацією різних видів квітів, які часто сприймаються як символ розкоші та краси.

Фразеологізм «*gild the lily*» відображає етноспецифічне ставлення до квітів як до символів краси та природної елегантності. Тут лілія, яка вже є

прекрасною, використовується в метафоричному значенні для передачі ідеї додаткового прикрашання або покращення чогось, що вже і так вважається красивим.

Таким чином, англійські фразеологізми з використанням фітонімів, що позначають квіти, відображають етноспецифічні особливості сприйняття цих рослин в англійській мовній культурі та мові.

У фразеологізмах англійської мови фітоніми можуть мати яскравий метафоричний зміст, відображаючи особливості сприйняття культурних образів та цінностей. Так, дерева, квіти та овочі часто використовуються для передачі ідей про силу, красу, комфорт або навіть недоліки та слабкості. Етноспецифічні асоціації і культурні контексти впливають на сприйняття та інтерпретацію цих фразеологізмів.

Отже, вивчення використання фітонімів у фразеологізмах англійської мови є важливим аспектом дослідження мовної та культурної специфіки. Воно допомагає розуміти та аналізувати різноманітні аспекти етноспецифічного сприйняття рослин у британській та американській культурі, а також виявляти зв'язки між мовою, культурою та суспільством.

2.3 Особливості сприйняття фітонімів української та англійської мов представниками двох лінгвокультурних спільнот

В межах дослідження було проведено експеримент, який включав аналіз отриманих асоціативних полів, виявлення закономірностей в асоціативних взаємозв'язках та виявлення специфічних рис та універсальних та національно-культурних елементів. У цьому дослідженні були опитані 27 англійськомовних людей та 104 українськомовних, що спрямовано на з'ясування особливостей сприйняття фітонімів у двох різних культурних середовищах та мовних спільнотах. Аналіз асоціацій з фітонімами «клен» та «дуб» дав можливість виявити різницю у сприйнятті цих рослин та їхніх символічних конотаціях залежно від культурного контексту.

Для проведення вільного асоціативного експерименту використовувалися два стимули: «дуб» та «клен». Слова-стимули були обрані на основі їхньої символічної значущості в українській та англійській культурі. Український асоціативний словник організований за принципом «від стимулу – до реакції», де кожна стаття є асоціативним полем пов'язаних зі стимулом слів. Наприклад, стаття для слова «дуб» містить асоціації, які надходили від респондентів, такі як «жолудь», «сила», «старий», і т.д. Кожна стаття включає числа, що вказують загальну кількість отриманих реакцій та кількість відмінних серед них, а також поділена на реакції респондентів чоловічої та жіночої статі. Наприкінці статті подано загальну кількість перших реакцій та їхню відмінність, що дає можливість аналізувати сприйняття стимулу у різних культурних та гендерних групах (Мартінек, 2007).

Таблиця 2.1

Ядра асоціативних полів стимулів КЛЕН / MAPLE

№ з/п	Ядро асоціативного поля стимулу КЛЕН	Ядро асоціативного поля стимулу MAPLE
1.	<i>Дерево (28)</i>	<i>Leaf (8)</i>
2.	<i>Канада (20)</i>	<i>Canada (3)</i>
3.	<i>Сироп (20)</i>	<i>Syrup (2)</i>
4.	<i>Лист / Листок (6)</i>	<i>Tree (2)</i>
5.	<i>Зелений (3)</i>	-
6.	<i>Шумить (2)</i>	-

Аналізуючи результати дослідження асоціативного поля стимулу «клен» в українській та англійській мовах, можна спостерігати різницю у ядерних та периферійних асоціаціях, а також в частотності використання певних слів.

Українські респонденти найчастіше асоціювали «клен» з такими словами як «дерево» (28 випадків), «Канада» (20 випадків) та «сироп» (20 випадків). Деякі інші асоціації, які зустрічалися менш часто, включали «лист» або «листок» (6 випадків), «зелений» (3 випадки) та «шумить» (2 випадки). Ці

результати свідчать про те, що українці відносять «клен» до деревної рослини, яка асоціюється з Канадою і виробництвом кленового сиропу.

У той же час, в англійському асоціативному полі стимулу «клен» найбільш часто зустрічалися слова «leaf» (лист) (8 випадків), «Canada» (3 випадки) та «syrup» (сироп) (2 випадки). Інші асоціації, такі як «tree» (дерево), зустрічалися менш часто.

Порівнюючи ці результати, можна відзначити, що в українському асоціативному полі «клен» визначається в основному як дерево або рослина, яка пов'язана з Канадою та кленовим сиропом. У той же час, в англійській мові «клен» більше асоціюється з листям та Канадою.

Ці результати свідчать про відмінності у сприйнятті та асоціаціях залежно від культурного та мовного контексту. Українці відображають більш глибокий зв'язок «клену» з деревною рослиною, тоді як англійці більше уваги приділяють листю та виробництву сиропу.

У дослідженні також були виявлені периферійні асоціації, які виявляються менш часто, але все ж є частиною асоціативного поля. Українські респонденти реагували на стимул «клен» такими периферійними асоціаціями, як «тополя», «осінь», «сік», «старий», «дуб», «береза», «довголіття», «зелений», «кущ» та інші. Ці асоціації можуть відображати різноманітні аспекти сприйняття клену в українській культурі, включаючи природні характеристики, асоціації з різними сезонами, смакові властивості соку та інші аспекти.

У той же час, в англійському асоціативному полі периферійними реакціями на стимул КЛЕН були «Канада», «сироп» та «дерево», які хоч і не досягли ядерного рівня, але все ж відображають деякі важливі асоціації з цим терміном в англійській культурі.

Ці периферійні асоціації доповнюють картину сприйняття та асоціацій клену в обох мовних та культурних середовищах, вказуючи на різноманітність та багатогранність сприйняття цього терміну.

Аналізуючи асоціативне поле стимулу КЛЕН, можна побачити, що найбільший відсоток реакцій припадає на ядерні асоціації, такі як «Дерево» (32%), «Канада» (23%) і «Сироп» (23%). Ці три асоціації формують основу сприйняття терміну «КЛЕН» серед респондентів. Далі слідують менш частотні, але все ще значимі асоціації, такі як «Лист / Листок» (7%) і «Зелений» (3%). У той же час, периферійні реакції складають 10% і включають в себе такі асоціації, як «Тополя», «Осінь», «Сік», «Старий», «Дуб», «Береза», «Довголіття», «Зелений» і «Кущ» (див. рис. 2.3.1).

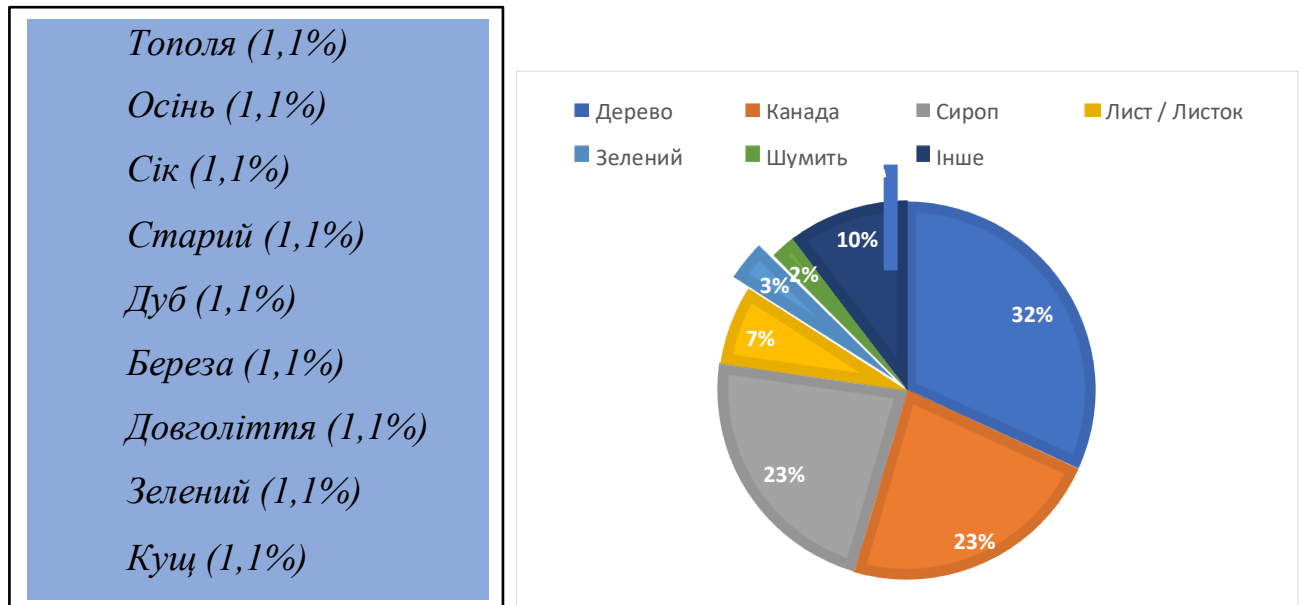

Рис.2.3.1 Асоціативне поле стимулу КЛЕН

Порівнюючи це з асоціативним полем стимулу MAPLE, можна побачити, що найбільший відсоток реакцій (54%) припадає на «Leaf». Це свідчить про те, що в уявленні респондентів «MAPLE» переважно асоціюється з листям. Далі слідують асоціації з «Canada» (20%), «Syrup» (13%) і «Tree» (13%), які також відображають основні характеристики та атрибути, пов'язані з кленом (див. рис. 2.3.2).

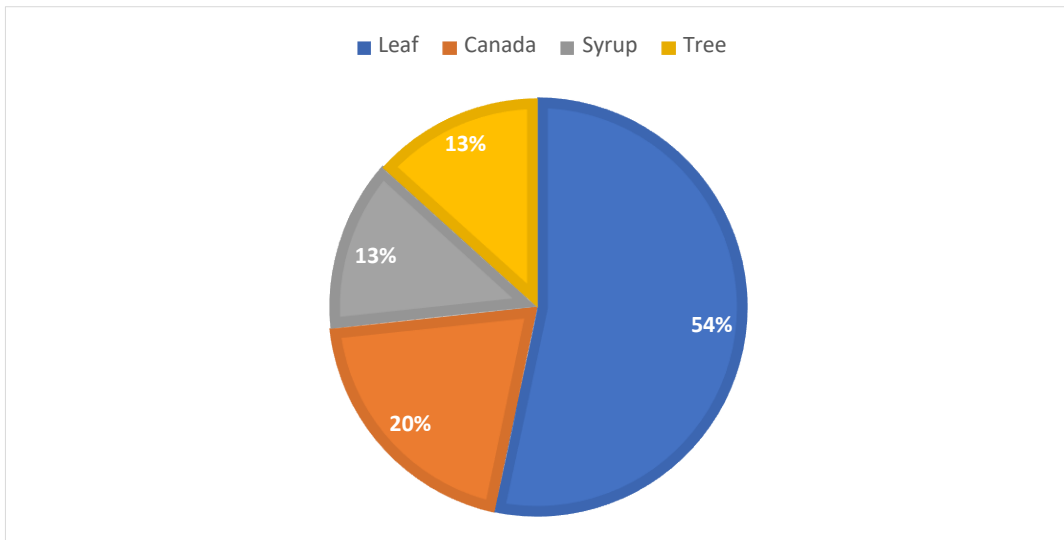

Рис.2.3.2 Асоціативне поле стимулу MAPLE

Отже, відсотковий аналіз дозволяє краще зрозуміти сприйняття та асоціації з певними термінами серед різних лінгвокультурних спільнот. Ядерні асоціації формують основу сприйняття, тоді як периферійні реакції можуть вказувати на додаткові аспекти та відтінки сприйняття терміну.

Таблиця 2.2

Ядро асоціативного поля стимулу ОАК

№ з/п	Ядро асоціативного поля стимулу ОАК
1.	<i>Tree (10)</i>
2.	<i>Bark (1)</i>
3.	<i>Durable (1)</i>
4.	<i>Forest (1)</i>
5.	<i>Oakville (1)</i>
6.	<i>Whiskey (1)</i>

В англійському асоціативному полі стимулу ОАК спостерігаються ядерні та периферійні реакції. Ядерною реакцією є «Tree». Ця реакція є найбільш типовою та частою серед відповідей респондентів і становить основу асоціативного поля для терміну «ОАК».

У той же час, периферійні реакції включають такі асоціації, як «Oakville», «Bark», «Durable», «Forest» та «Whiskey». Ці асоціації, хоч і не досягли ядерного рівня, але все ж відображають деякі специфічні аспекти сприйняття та асоціацій з терміном «ОАК» в англійськомовному контексті. Наприклад, «Oakville» може вказувати на місце, де знаходиться багато дерев дуба, а «Whiskey» може відображати асоціації з використанням дерева дуба для виробництва алкогольних напоїв.

Ці ядерні та периферійні асоціації разом створюють комплексне уявлення про термін «ОАК» в англійській мові та культурі, відображаючи різноманітність сприйняття та асоціацій з цим терміном.

Аналізуючи асоціативне поле стимулу «ОАК» в англійській мові, найбільший відсоток реакцій припадає на «Tree» (38%), що свідчить про тісний зв'язок між дубом і деревом загалом в ментальному уявленні. Далі слідують менші асоціації, такі як «Bark» (8%), «Durable» (8%), «Forest» (8%), «Oakville» (8%), і «Whiskey» (8%), які можуть вказувати на атрибути або асоціації, пов'язані з дубом в різних контекстах.

Таким чином, аналіз відсотків реакцій показує, що «Tree» є центральною асоціацією для стимулу «ОАК», відображаючи основну характеристику дерева. Однак інші асоціації, такі як «Bark», «Durable», «Forest», «Oakville», і «Whiskey», також доповнюють уявлення про дуб, вказуючи на його природні особливості, місця зростання або асоціації з певними продуктами чи контекстами.

2.4 Спільні риси та відмінності

Фітоніми в англійській та українській мовах часто використовуються для вираження різних характеристик рослин, їх властивостей та асоціацій з культурними образами. Одні й ті ж рослини можуть мати різне сприйняття та значення в кожній мові, в залежності від культурних та історичних контекстів.

Українська та англійська мови використовують фітоніми в образах та фразеологізмах для передачі різноманітних концепцій та ідей. Наприклад, фразеологізм «як капуста» в українській мові та «*as cool as a cucumber*» в англійській мові виражають спокій та холоднокрівність у складних ситуаціях. Варто зазначити, що українська мова має більш розвинену систему фразеологізмів, включаючи велику кількість фразеологізмів з фітонімами, що відображають різноманітні аспекти культури та традицій. Наприклад, фразеологізм «*х'я тня мо'рква*» українською мовою відображає ідею нечесності або простоти людини.

Також українські фразеологізми з фітонімами дерев та кущів часто мають негативні конотації та використовуються для передачі ідей покарання, неправдивості чи марності. Вони підкреслюють глибокі уявлення українців про природу, традиції та культуру. Натомість, англійські фразеологізми з фітонімами частіше мають позитивні конотації та використовуються для опису якостей людей або ситуацій. Вони відображають різноманітні аспекти культурного сприйняття природи в англійській культурі.

Крім того, українська мова має багато фразеологізмів, пов'язаних з злаковими культурами, такими як пшениця, гречка та інші, що відображають значення та важливість цих рослин в українській культурі. У той час як у англійській мові не було знайдено фразеологізмів з фітонімами, що позначають злакові культури.

У рамках порівняльного аналізу фітонімів в англійській та українській мовах виявлено, що англійська мова має більшу кількість фразеологізмів, що використовують назви квітів. Це свідчить про особливе ставлення до квітів у мовно-культурному контексті англійських країн. Назви квітів у фразеологізмах англійської мови часто використовуються для передачі різноманітних ідей, концепцій та емоцій, що додає додаткового колориту та образності мові.

Ці спільні риси та відмінності використання фітонімів в англійській та українській мовах відображають культурні та лінгвістичні особливості кожної мови, а також різноманітність їхніх мовно-культурних контекстів.

Висновки до розділу 2

У другому розділі було проведено аналіз використання фітонімів у фразеологізмах обох мов, виявлено їхню роль у лексичній системі, культурній спадщині та сприйнятті.

Українські фітоніми виявилися важливою складовою лексичної системи, відображаючи різноманіття рослинного світу та культурні особливості народу. Вони використовуються не лише для найменування рослин, а й для вираження естетичних, культурних та міфологічних аспектів. Українські фітоніми в фразеологічних одиницях відображають традиції, звичаї та сприйняття природи українців, що робить їхню роль у мовленнєвій практиці значущою для формування культурної ідентичності.

Аналіз фітонімів української мови в контексті українських традицій та культури підкреслив їхню роль у втіленні національних цінностей та уявлень про природу. Фразеологізми з українськими фітонімами ілюструють глибоке сприйняття природи та символіку рослин українським народом.

Англійські фітоніми також відіграють важливу роль у мовленнєвій практиці, відображаючи різноманіття рослинного світу та культурні особливості англійських країн. Вони часто використовуються для передачі ідей, концепцій та емоцій, що робить їх невід'ємною частиною культурного коду мови.

У результаті проведеного дослідження асоціативного поля для стимулів «клен» та «дуб» в українській та англійській мовах було виявлено відмінності у сприйнятті цих рослин та їхніх символічних конотаціях представниками двох лінгвокультурних спільнот. Це дослідження свідчить про вплив культурного контексту на сприйняття та асоціації з рослинними термінами, де

ядерні асоціації відображають основні концепції, а периферійні реакції доповнюють уявлення з різних аспектів. Аналіз відсоткового розподілу асоціацій дозволяє краще розуміти культурні відмінності у сприйнятті рослинних термінів та їхніх символічних конотаціях серед представників різних лінгвокультурних спільнот.

Порівняльний аналіз фітонімів у фразеології англійської та української мов показав спільні риси та відмінності. Обидві мови використовують фітоніми для вираження різних аспектів культури та сприйняття природи, проте мають свої власні особливості у використанні та сприйнятті цих лексичних одиниць.

Отже, аналіз етноспецифічних особливостей фітонімів у фразеології обох мов дозволяє краще зрозуміти культурні та мовленнєві особливості кожної мови, а також їхній вплив на формування мовленнєвої та культурної ідентичності народу.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження етноспецифіки сприйняття фітонімів української та англійської мов, було виявлено різноманітні аспекти, які впливають на спосіб використання та інтерпретацію фітонімів в кожній мові.

Фітоніми, як поняття, займають важливе місце в мові та відображають культурні уявлення та стереотипи. Аналіз фразеологізмів у реалізації етнокультурної специфіки мови дозволив виявити, що вони відображають особливості національної культури та ментальності.

Особливості сприйняття фітонімів у різних культурах виявлено через їхній вплив на мовний образ та спосіб використання в мові. Дослідження фітонімів української мови показало, що вони часто асоціюються з національно-культурними цінностями, традиціями та звичаями. Українські фразеологізми, що містять фітоніми, відображають глибоко укорінені в народі уявлення про природу та її символіку, а також різноманітні аспекти української культурної спадщини. Такі фразеологізми відображають специфіку української ментальності, її цінності та традиції.

У той же час, дослідження фітонімів англійської мови показало, що вони також мають велике значення у культурному контексті. Англійські фразеологізми, що містять фітоніми, відображають різні аспекти англійської культури, її традиції та специфіку мислення.

У результаті дослідження асоціативного поля для термінів «клен» та «дуб» в українській та англійській мовах виявлено значні відмінності у сприйнятті цих рослин та їхніх символічних конотаціях представниками двох лінгвокультурних спільнот. Українські респонденти частіше асоціюють «клен» з деревом, Канадою та кленовим сиропом, в той час як англійські респонденти більше уваги приділяють «листям» та Канаді. При цьому, ядерні асоціації для українських респондентів зосереджені навколо «дерева», «Канади» та «сиропу», а для англійських - «листя». Периферійні асоціації доповнюють цю картину, вказуючи на додаткові аспекти сприйняття та

асоціацій з цими термінами. Такий аналіз дозволяє краще розуміти культурні відмінності у сприйнятті рослинних термінів та їхніх символічних конотаціях серед представників різних лінгвокультурних спільнот.

Порівняльний аналіз фітонімів у фразеологізмах української та англійської мов показав різні способи їхнього використання та сприйняття в кожній культурі. Українська мова має більш розвинену систему фразеологізмів, пов'язаних з фітонімами, що відображає значення та важливість цих рослин у культурі, в той час як англійські фразеологізми з фітонімами частіше мають позитивні конотації та використовуються для опису якостей людей або ситуацій, відображаючи різноманітні аспекти культурного сприйняття природи в англійській культурі.

Отже, дослідження етноспецифіки сприйняття фітонімів української та англійської мов свідчить про глибокі культурні та історичні зв'язки, які впливають на спосіб використання та інтерпретацію фітонімів в мовній практиці. Відмінності у використанні фітонімів у кожній мові відображають різноманітні аспекти культурного сприйняття природи, моральних цінностей та соціокультурних уявлень кожного народу.

SUMMARY

In the contemporary context, understanding the evolving phenomena and concepts within different ethnic groups holds significant importance. This study delves into the ethnospecific perception of phytonyms, exploring the nuances, differences, and similarities in how these terms are perceived by speakers of Ukrainian and English. Employing a free associative experiment, the research investigates the core and peripheral zones of the associative fields of native speakers, shedding light on the intricate interplay between language, culture, and cognition.

The term paper examines the development of language consciousness within the framework of ethnopsycholinguistic dimensions and psycholinguistics, with a focus on analyzing the main stimulus words «oak» and «maple». By delineating interlinguistic variants of semantics representation in Ukrainian and English, the study achieves its objective of discerning typological associations as provided by individuals from diverse ethnic backgrounds.

Structured into an introduction, two comprehensive chapters, conclusion, bibliography, and appendix featuring detailed tables, this research offers valuable insights into the ethnospecific perception of phytonyms. The findings underscore the profound influence of cultural context on linguistic cognition and highlight the importance of understanding these dynamics in intercultural communication and language studies.

Keywords: Phytonyms, Ethnospecific Perception, Comparative Study, Language Consciousness, Ethnopsycholinguistics, Semantic Representation, Ukrainian, English.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Брик, М. М. (2020). *Вербалізація варіантів сприйняття образу туреччини представниками російської та англійської лінгвокультур (на матеріалі романів письменників-білінгвів)*. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова.
2. Воробйова, О. П. (2011). Концептологія в Україні: здобутки, проблеми, прорахунки. *Вісник КНЛУ*, 14(2), 53–64.
3. Голубовська, І. О. (2009). Перспективи розвитку сучасної зіставної лінгвокультурології. *Сучасні тенденції розвитку мов*, (3), 98–102.
4. Голубовська, І. О., & Корольов, І. Р. (2011). *Актуальні проблеми сучасної лінгвістики*. Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет».
5. Драган, Ю. М. (2017). Стилiстичні функції фразеологічних одиниць в історичній прозі А. Кашенка. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*, (9), 49–57.
6. Жигайло, Л. І., & Кульчицький, І. М. (2019). Особливості лексикографічного опису фітонімів в академічному тлумачному словнику української мови. (с. 6–10)
7. Засекіна, Л. В., & Засекін, С. В. (2008). *Психолінгвістична діагностика*. Вежа.
8. Кочерган, М. П. (2010). *Загальне мовознавство*. Академія.
9. Кравченко, Н. К. (2014). Таксономія категорій дискурсу в сучасному дискурс-аналізі. *Вісник КНЛУ*, 17(1), 77–83.
10. Мельник, О. А. (2012). Фітоніми в структурі фразеологізмів як об'єкт лінгвокультурологічного дослідження. *Сучасні напрями лінгвістичних досліджень міжкультурної комунікації та методики викладання іноземних мов*, 284–286.
11. Павленко, Н. О. (2017). *Гендерний компонент у структурі та семантиці фразеологічних одиниць сучасної англійської мови*.

12. Подолян, І. Е. (2000). *Національна специфіка семантики фітонімів в українській, англійській та німецькій мовах.*
13. Старостенко, О. В. (2019). Символічне значення фітонімів в англійській та українській мовах. <http://ekhsuir.kspu.edu/>.
14. Шевченко, Л. Л. (2012). Методика концептуальних досліджень. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови, (9), 52–56.*
15. Borys, D. (2023). Conceptual Metaphor in English Slang Phytonyms. *SKASE Journal of Theoretical Linguistics, 20(2), 79–98.*
16. Hockett, C. F. (1958). *A Course in Modern Linguistics.* Macmillan.
17. McCarthy, M., & O'Dell, F. (1994). *English Vocabulary in Use.* Cambridge University Press.
18. Shormakova, A., Ibraymova, L., Shormakova, A., Nurzhanova, B., & Daurenbekova, L. (2019). Nominations of the plant world lingo-cultural aspect. *Opcción, (89), 607–623.*

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ ТА ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

19. *Горох – українські словники.* (б. д.). <https://goroh.pp.ua/>
20. Мартінек С. В. (2007) *Український асоціативний словник.* Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка.
21. The Idioms. (n.d.). *The Idioms – Largest Idiom Dictionary* | Global Site. Retrieved from <https://www.theidioms.com/>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Щоденник експериментатора

№ п/п	Перелік відомостей	Відомості експериментатора	Примітки
1.	ПІБ експериментатора, посада, місце роботи	кандидат філологічних наук, професор кафедри Терехова Діана Іванівна, студентка факультету германської філології і перекладу Нечипоренко Анастасія Юріївна	виконано
2.	Місце проведення (країна, місто, навчальний заклад тощо)	Україна: м. Київ, Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Рівне, Луцьк, Чернігів, Тальне, Черкаси, с. Підгірці, Київська обл., с. Гущинці, Вінницька обл., Одеса, УМАНЬ, Долина, Переяслав, с. Нові Обиходи, с. Дмитрів, Буча, м. Подільськ, Немирів, Дніпро, Вінниця, с. Печера, Хмельницький, Гостомель, Польща, Чехія, Брюсель, Нідерланди, Німеччина	виконано
3.	Дата проведення	квітень, 2024 р.	виконано
4.	Форма проведення	інтернет-анкета	виконано
5.	Кількість респондентів	104 респонденти (74 жінки,	виконано

		30 чоловіків)	
6.	Мова анкетування	українська мова	виконано

Щоденник експериментатора

№ п/п	Перелік відомостей	Відомості експериментатора	Примітки
1.	ПІБ експериментатора, посада, місце роботи	кандидат філологічних наук, професор кафедри Терехова Діана Іванівна, студентка факультету германської філології і перекладу Нечипоренко Анастасія Юріївна	виконано
2.	Місце проведення (країна, місто, навчальний заклад тощо)	Америка: Chicago, IL; Denver, Colorado; New York, NY; Warren, Pennsylvania; Buffalo, NY; Dallas, TX; Kentucky; Peoria, IL; Novi, MI Англія: Birmingham; Pembrokeshire; Wales; Aberystwyth; Whitland; Cheshire; Edinburgh; Inverness; Scotland Канада: Vancouver; Victoria; Winnipeg Tanzania Україна: Rivne; Kyiv	виконано
3.	Дата проведення	квітень, 2024 р.	виконано
4.	Форма проведення	інтернет-анкета	виконано
5.	Кількість респондентів	27 респондентів (17 жінок,	виконано

		10 чоловіків)	
6.	Мова анкетування	англійська мова	виконано

Додаток Б

Зіставна таблиця асоціативних полів досліджуваних стимулів

Українська мова	Англійська мова
<p>КЛЕН – <i>Дерево (28), Канада (20), Сироп (20), Лист / Листок (6), Зелений (3), Шумить (2), Не знаю (2), Тополя (1), Осінь (1), Сік (1), Старий (1), Дуб (1), Береза (1), Довголіття (1), Зелений (1), Кущ (1).</i></p>	<p>MAPLE – <i>Leaf (8), Canada (3), Syrup (2), Tree (2).</i></p>